

SL

SL

SL

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 19.10.2009
COM(2009)532 konč.

SPOROČILO KOMISIJE

Avtorske pravice v gospodarstvu znanja

SPOROČILO KOMISIJE

Avtorske pravice v gospodarstvu znanja

Besedilo velja za EGP

KAZALO

1.	UVOD	3
2.	ZELENA KNJIGA IN JAVNA POSVETOVANJA	3
3.	NASLEDNJI UKREPI: NADALJNI RAZVOJ PO POSVETOVANJIH	4
3.1.	Knjižnice in arhivi	4
3.2.	Osirotela dela	5
3.3.	Poučevanje in raziskovanje	7
3.4.	Invalidi	8
3.5.	Vsebine, ki jih ustvarjajo uporabniki	9
4.	SKLEPI	10

1. UVOD

Ustvarjanje znanja ter njegovo kroženje in razširjanje na enotnem trgu so neposredno povezani s širšimi cilji lizbonske strategije. Tehnološki razvoj je omogočil razpoložljivost informacij v elektronski obliki.

Knjižnice zanimajo projekti množične digitalizacije, med drugim tudi uporaba osirotelih del (dela, kjer imetnikov pravic ni mogoče opredeliti ali izslediti), da bi ohranile svoje arhive in/ali njihovo vsebino razširjale prek spleta. Raziskovalne in izobraževalne ustanove želijo večjo prožnost pri razširjanju gradiva, tudi pri čezmejnem učenju na daljavo. Invalidi imajo še vedno težave pri dostopu do informacij ali proizvodov znanja. Zlasti slabovidne osebe si prizadevajo za potešitev svoje „lakote po knjigah“ – samo 5 % evropskih objavljenih del je namreč na voljo v dostopnih formatih, razmere pa so še slabše zaradi omejitev čezmejne distribucije celo med državami z istim jezikom.

Založnike in avtorje skrbi, da bi projekti, ki jih sponzorirajo knjižnice, ali drugi projekti množične digitalizacije in razširjanja njihovih del prek spleta brez poglobljenega iskanja imetnikov pravic lahko kršili njihove avtorske pravice in zmanjšali njihove prihodke. Založniki trdijo, da prek spleta že dajejo na voljo okoli 90 % strokovnih revij, vlagajo v nove in inovativne modele elektronske dostave (npr. e-knjige) tudi za učenje na daljavo in zagotavljajo dostop slabovidnim osebam.

Na podlagi tega je Komisija začela javno posvetovanje o zeleni knjigi o avtorskih pravicah v gospodarstvu znanja¹. Cilj je bil ugotoviti, kako je mogoče v okviru obstoječe zakonodaje o avtorskih pravicah in zlasti Direktive 2001/29/ES o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (v nadaljnjem besedilu: direktiva)² doseči razširjanje znanja na enotnem trgu in zlasti v spletnem okolju. To sporočilo vsebuje pregled izida tega posvetovanja. Napoveduje vrsto pripravljanih ukrepov, ki bodo trdna osnova za konkretne nadaljnje pobude v okviru ambiciozne in celovite strategije na področju intelektualne lastnine, ki jo bo predložila naslednja Komisija.

2. ZELENA KNJIGA IN JAVNA POSVETOVANJA

Zelena knjiga se je ukvarjala s splošnimi vprašanji glede izjem pri izključnih pravicah. V njej je bilo preučeno, ali bi bilo treba uvesti izjeme, ki so zelo pomembne za razširjanje znanja. Ukvarjala se je tudi s vprašanjem pogodbenih dogovorov in licenčnih modelov. Preučevala je, ali bi bilo treba izjeme in omejitve, ki se nanašajo zlasti na knjižnice in arhive, poučevanje in raziskovanje ter invalide, v dobi digitalnega razširjanja znanja nadalje razviti. Izpostavila je vprašanja v zvezi z osirotelimi deli in potrošniki, kot so vsebine, ki jih ustvarjajo uporabniki.

Rezultat posvetovanja je bilo 372 odgovorov. Komisija je prejela odgovore od: (i) založnikov (56); (ii) kolektivnih organizacij in licenčnih agencij (47); (iii) univerz (47); (iv) knjižnic, arhivov in muzejev (114); (v) panoge in poslovnih zvez (30); (vi) invalidskih organizacij (4); (vii) držav članic (11); in (viii) drugo (63).

¹ COM(2008) 466

² Direktiva 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi, UL L 167, 22.6.2001, str. 10–19.

Na splošno se pojavljata dve stališči. Knjižnice, arhivi in univerze zagovarjajo „javni interes“ in si prizadevajo za bolj liberalen sistem avtorskih pravic. Založniki, kolektivne organizacije in drugi imetniki pravic pa trdijo, da so najboljši način za izboljšanje razširjanja znanja ter zagotavljanje uporabnikom večji in učinkovitejši dostop do del licenčni dogovori.

Knjižnice in znanstveniki navajajo, da so nekatere izjeme pomembnejše za gospodarstvo znanja kot druge. Podpirajo obvezen niz ključnih izjem „javnega interesa“ za olajšanje „dostopa do znanja“³. Prav tako pričakujejo, da te izjeme ne bodo izničene s tehničnimi zaščitnimi ukrepi. Omejitve avtorskih pravic mora namesto tega opredeliti zakonodajalec.

Založniki, kolektivne organizacije in drugi imetniki pravic menijo, da je s pogodbami, ki so pogosto prilagojene novim tehnologijam, mogoče doseči enako zadovoljiv rezultat. Založniki navajajo, da bi obvezne izjeme lahko škodovala ekonomskim spodbudam in spodbujale neupravičeno okoriščanje.

S prihodom spletne kulture, za katero so značilni delitev, izmenjava, pridobivanje podatkov in interaktivno učenje, so se pokazala različna stališča med tistimi, ki želijo liberalnejši sistem avtorskih pravic in tistimi, ki želijo, da stvari ostanejo takšne, kot so⁴. Uskladitev teh interesov predstavlja izziv in Komisija ima za spopadanje s tem izzivom na voljo več orodij politike.

3. NASLEDNJI UKREPI: NADALJNI RAZVOJ PO POSVETOVANJIH

Ta del sporočila predstavlja glavne ugotovitve posvetovanj glede vprašanj digitalnega ohranjanja in razširjanja strokovnega, kulturnega in izobraževalnega gradiva, uporabe osirotelih del, dostopa do znanja za invalide in vsebin, ki jih ustvarjajo uporabniki. Prav tako pojasnjuje ukrepe, ki jih namerava začeti Komisija, da bi našla primerne rešitve za težave, ki so bile opredeljene pri posvetovanjih.

3.1. Knjižnice in arhivi

Pojavili sta se dve ključni vprašanji: izdelava digitalnih kopij gradiva, ki se hrani v knjižničnih zbirkah, za namene ohranjanja in elektronsko razširjanje teh kopij uporabnikom.

V skladu z veljavnim pravnim okvirom ne velja splošna izjema za knjižnice ali arhive glede digitalizacije celotnih zbirk (množične digitalizacije). Zadevna izjema je omejena na posebne akte reproduciranja za nekomercialne namene⁵. Digitalizacija knjižničnih zbirk zato zahteva predhodno dovoljenje od imetnikov pravic. Knjižnice trdijo, da ta sistem „predhodnega dovoljenja“ vsebuje znatna transakcijska bremena (založniki pogosto nimajo „digitalnih“ pravic in stroški posameznega ugotavljanja pravic so previsoki). Dodatna vprašanja se pojavijo, ko digitalizirano gradivo sestavljajo neobjavljena pisma, zasebni dnevnik in

³ Predlogi za morebitne obvezne izjeme od Direktive 2001/29/ES med drugim vključujejo: (i) privatno razmnoževanje (člen 5(2)(b)); (ii) reproduciranje, ki ga izvedejo knjižnice, arhivi in muzeji (člen 5(2)(c)); (iii) uporabo v izobraževalne in znanstvene namene (člen 5(3)(a)); (iv) uporabo s strani invalidov (člen 5(3)(b)); (v) uporabo za poročanje novic in pregled tiska (člen 5(3)(c)); in (vi) uporabo za citate z namenom kritike ali ocene (člen 5(3)(d)).

⁴ Test v treh korakih je opredeljen v členu 10 Pogodbe WIPO o avtorskih pravicah, členu 16 Pogodbe WIPO o izvedbah in fonogramih in členu 5(5) Direktive.

⁵ Člen 5(2) (c) Direktive.

poslovne evidence. Knjižnice in arhivi imajo v tem okviru edinstveno vlogo za dolgoročno ohranjanje in upravljanje kulturne dediščine. Te zainteresirane strani poudarjajo, da njihova vloga presega vlogo založnikov, saj je njihova naloga delovati v javnem interesu, medtem ko so založniki komercialna proizvodna podjetja. Ustanove javnega interesa tudi želijo, da bi postale njihove zbirke dostopne prek spleta, zlasti dela, ki komercialno niso na voljo, ter trdijo, da to ne bi smelo biti omejeno samo na dostop do fizičnih prostorov⁶. O vprašanju digitalizacije se je izčrpno razpravljalo v skupini na visoki ravni za digitalne knjižnice in dosežena so bila že nekatera prva soglasja. Kulturne institucije in imetniki pravic so podpisali memorandum o soglasju o poglobljenem iskanju imetnikov pravic. Vendar za zgoraj navedena vprašanja še niso bile najdene zavezujoče rešitve.

Založnikom in kolektivnim organizacijam se ne zdi upravičeno, da bi razširili izjeme, ki sedaj veljajo za knjižnice in arhive glede ohranjanja in razpoložljivosti. Zagovarjajo nadaljevanje obstoječega licenčnega sistema in pogodbenih dogovorov za digitalizacijo in povečan spletni dostop do del. Menijo, da bi razširitev sedanje izjeme, ki bi dovolila knjižnicam, arhivom in izobraževalnim ustanovam, da zagotavljajo spletne storitve uporabnikom, spodkopala stališče imetnikov pravic, ustvarila nelojalno konkurenco založnikov in jih odvrnila od vlaganja v nove poslovne modele. Knjižnice bi morale še naprej zagotavljati bistvene storitve, vendar zagotavljanje gradiva prek spleta ne bi smelo pomeniti prostega dostopa uporabnikov ali pravice vzeti in uporabljati zaščitena dela brez plačila. Zaščita pred „digitalnim uhajanjem“ je nujna v okviru zagotavljanja, da dajo knjižnice na podlagi izjeme dela na voljo prek spleta samo znotraj svojih prostorov.

Naslednji ukrepi

Posvetovanja so pokazala, da trajnostni sistem predhodne odobritve za različne pobude knjižnic zahteva enostavne in stroškovno učinkovite sisteme za ugotavljanje pravic pri digitalizaciji in razširjanju prek spleta. Komisija bo zato leta 2010 nadaljevala delo na ravni EU, da bi v zvezi s tem obravnavala vidike avtorskih pravic v okviru nove strategije o pravicah intelektualne lastnine. To delo bo med drugim vključevalo pojasnjevanje pravnih posledic množične digitalizacije in iskanje morebitnih rešitve glede transakcijskih stroškov za ugotavljanje pravic. Preučiti bi bilo treba vse morebitne možnosti, vključno s kolektivnimi licencami, ki bi jih lahko dopolnili z razširjenim sistemom kolektivnih licenc, kjer upravljavec pravic zastopa „nečlane“ (umetnike pravic, ki uradno niso člani sistema za ugotavljanje pravic), in ureditvijo na podlagi poglobljenega iskanja imetnikov pravic.

Komisija bo na podlagi tega preučila, ali obstaja potreba po nadaljnjih pobudah v okviru nove strategije, vključno z morebitno uvedbo obveznih izjem za takšne projekte digitalizacije.

3.2. Osiretela dela

To so dela, ki so še vedno avtorsko zaščitena, vendar njihovih imetnikov pravic ni mogoče najti oziroma identificirati. Zaščitena dela lahko osirotijo, če podatkov o avtorju in/ali drugih pomembnih imetnikih pravic (kot so založniki, fotografi ali filmski producenti) ni ali so zastareli.

⁶ V skladu s sedanjimi pravili o avtorskih pravicah je to dovoljeno samo za raziskovalne namene ali zasebni študij na temu namenjenih terminalih, ki se nahajajo v knjižničnih prostorih (člen 5(3) (n) Direktive).

Delo se lahko uporablja samo po tem, ko se pridobi dovoljenje od imetnikov pravic. V primeru osirotelih del takšno dovoljenje ni mogoče. To pripelje do situacije, kjer milijone del ni mogoče kopirati ali drugače uporabiti, npr. ni mogoče uporabiti fotografije za ilustracijo časopisnega članka, ni mogoče digitalizirati knjige ali restavrirati filma za javni ogled. Obstaja tudi tveganje, da znatnega dela osirotelih del ni mogoče vključiti v množično digitalizacijo in prizadevanja za ohranitev dediščine, kot je *Europeana* ali podobni projekti.

Knjižnice, univerze, arhivi, nekateri komercialni uporabniki in več držav članic trdijo, da je težava obstoječih instrumentov, kot so Priporočilo Komisije 2006/585/ES⁷ ali memorandum o soglasju o osirotelih delih iz leta 2008 ter s tem povezane smernice za poglobljeno iskanje imetnikov avtorskih pravic, v tem, da niso pravno zavezujoči akti in da vprašanje množične digitalizacije ni bilo obravnavano. Ker nezakonodajne pobude ne zagotavljajo zadostne pravne gotovosti niti ne rešujejo težave, da uporaba osirotelih del predstavlja kršitev avtorskih pravic, ti akterji zagovarjajo zakonodajni pristop na evropski ravni, ki bi dovolil različno uporabo osirotelih del. Prav tako poudarjajo, da se pri osirotelih delih lahko pojavijo ovire pri trgovini znotraj Skupnosti, če vsaka država članica sprejme svoja pravila za reševanje tega problema.

Za založnike, kolektivne organizacije in druge imetnike pravic predstavljajo osirotela dela vprašanje ugotavljanja pravic. Skeptični so glede uvedbe splošne izjeme pri uporabi osirotelih del. Za njih je ključnega pomena, da se v dobri veri zagotovi izvedba poglobljenega iskanja za ugotavljanje identitete in lokacije imetnikov pravic, in sicer z uporabo obstoječih podatkovnih zbirk⁸.

Naslednji ukrepi

Splošni cilj glede vprašanja osirotelih del – njihove digitalizacije, ohranitve in razširjanja – je določiti skupne standarde glede ravni poglobljenosti pri iskanju lastnikov osirotelih del in rešiti vprašanje morebitne kršitve avtorskih pravic pri uporabi osirotelih del. Pobuda o osirotelih delih bi kot ključni sestavni del nove celovite strategije o pravicah intelektualne lastnine morala zagotoviti rešitev na ravni EU, da bi bila uvedena pravna gotovost, omogočen pritok znanja, ki je potreben za inovacije, in preprečene ovire pri trgovini z osirotelimi deli znotraj Skupnosti.

Problem osirotelih del bo preučen v oceni učinka, ki bo preučila različne pristope za olajšanje digitalizacije in razširjanja osirotelih del. Morebitni pristopi med drugim vključujejo pravno zavezujoč samostojni instrument za ugotavljanje pravic in medsebojno priznavanje osirotelih del, izjemo od Direktive 2001 ali smernice za čezmejno medsebojno priznavanje osirotelih del.

Komisija bo začela z delom na oceni učinka leta 2009.

⁷ Priporočilo Komisije 2006/585/ES o digitalizaciji in spletni dostopnosti kulturnega gradiva in digitalnem arhiviranju

⁸ Več založnikov, organizacij za pravice reproduciranja in knjižnic je začelo sodelovati pri projektu ARROW (Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works – Dosegljivi registri informacij o pravicah in osirotelih del), ki ga financira EU, da bi uporabnikom, ki želijo digitalizirati svoje zbirke zagotovile informacije o statusu zaščitenih del. Projekt ARROW je mogoče obravnavati kot pomemben prvi korak, vendar do sedaj ne zajema vseh držav članic EU. V okviru projekta ARROW se tudi ne smejo podeljevati licence za skeniranje in razširjanje zaščitenih del.

3.3. Poučevanje in raziskovanje

Moderne informacijske in komunikacijske tehnologije povzročajo, da postajajo poučevanje, učenje in raziskovanje vse bolj mednarodni in čezmejni. Dostop do informacij in njihova uporaba nista več omejena na fizično okolje. Zato je omejitev poučevanja in raziskovanja na določen kraj v nasprotju z realnostjo sodobnega življenja.

Težava, ki se pojavlja, je morebitna razlika med objavljanim znanstvenih del ter objavljanim v literarne in umetniške namene. Medtem ko imajo znanstveni in strokovni avtorji druge vire dohodka in objavljajo za podpiranje raziskovanja in študija, je preživetje literarnih avtorjev (kot so romanopisci) odvisno od objave njihovih del. Da bi se izognili nepotrebnemu podvajanju raziskovanja, bi morali biti objavljeni rezultati javno financiranega raziskovanja na voljo celotni znanstveni skupnosti in celo javnosti. Razlog za to je, da vse raziskave temeljijo na predhodnih raziskavah. V tem primeru nudijo rešitve objavljena dela, ki so javno dostopna, in javne zbirke podatkov za objavljene članke.

Knjižnice in univerze izpostavljajo zapletenost in razdrobljenost sedanjega sistema licenčnih dogovorov z založniki. Povprečna evropska univerza mora podpisati sto ali več licenc za uporabo digitalnega raziskovalnega gradiva različnih založnikov⁹. Zahtevno je preučevati, kaj dovoljuje vsaka od teh posameznih licenc npr. glede dostopa, tiskanja in kopiranja. Knjižnice in univerze tudi trdijo, da je čezmejna izdaja licenc znotraj EU težavna ali celo nemogoča. Menijo, da bi bilo bolj praktično in učinkovito, če bi imeli eno osrednjo organizacijo, ki bi odobrila široko vrsto spletnih pravic glede digitalnega gradiva. Zahtevajo obvezne izjeme za poučevanje in raziskovanje, ki bi morale vključevati tudi izrecen sklic na učenje na daljavo. Knjižnice in univerze tudi izražajo zaskrbljenost, da naročnine na časopise krčijo njihova sredstva, ki bi jih drugače porabila za raziskovanje ali poučevanje¹⁰.

Založniki trdijo, da rešitve glede licenc prej kot predpisane pravne norme zagotavljajo potrebno prožnost, ki bi ustrezala zahtevam poučevanja in raziskovanja, vključno z učenjem na daljavo. Poudarjajo, da knjižnicam ter izobraževalnim in raziskovalnim ustanovam prek različnih licenčnih dogovorov v velikem obsegu zagotavljajo elektronski dostop do svojih zbirk podatkov, časopisov in knjig. Založniki in licenčne agencije, ki dajejo na voljo dela za učenje na daljavo ali domačo uporabo, izpostavljajo, da je pomembno omejiti dostop glede na namen gradiva (nekomercialni ali izobraževalni nameni).

Naslednji ukrepi

Pojav interneta in njegovih možnosti za razširjanje znanja in znanosti brez meja je povzročil, da je Komisija v tesnem sodelovanju z zainteresiranimi stranmi že sprejela konkretne ukrepe v zvezi z odprtim dostopom do rezultatov raziskav, financiranih z javnimi sredstvi. Po potrebi se bodo takšni ukrepi nadaljevali v prihodnjih letih.

Zmanjšati bi bilo treba breme licenciranja, s katerim se spopada povprečna evropska univerza. Komisija se bo posvetovala z zadevnimi zainteresiranimi stranmi glede najboljših praks, ki so na voljo za odpravo razdrobljenega načina, na katerega univerze pridobivajo pravice uporabe znanstvenih časopisov.

⁹ Glej predložitev mednarodne zveze združenj knjižnic.

¹⁰ Naročnina na Brain Research Journal, ki ga objavlja Reed Elsevier, npr. znaša 20 835 EUR na leto (cene leta 2008) – prispevek ULB str. 3, opomba 6.

Glede učenja na daljavo bo Komisija še naprej spremljala razvoj povezanega evropskega prostora za čezmejno učenje na daljavo. Po potrebi bodo preučeni nadaljnji ukrepi za takšen evropski prostor.

3.4. Invalidi

Razprava v zvezi z izjemami glede avtorskih pravic v korist invalidov je osredotočena na njihovo temeljno pravico iz Konvencije ZN o pravicah invalidov¹¹, da imajo enak dostop kot ostali do informacijskih proizvodov, objavljenih del in kulturnega gradiva v dostopnih formatih. Enaka obravnava invalidov pri dostopu do blaga in storitev ter njihovi dobavi je bila vključena tudi v predlog Komisije za direktivo Sveta o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost¹².

Invalidske organizacije izpostavljajo t.i. „lakoto po knjigah“ – samo 5 % v Evropi objavljenih knjig je vsako leto spremenjenih v dostopne formate, kot so avdio format, Braillova pisava ali veliki tisk. Poleg tega trdijo, da okoli 95 % razpoložljivega gradiva zagotavljajo posebne agencije, ki se financirajo iz dobrodelnih ali javnih sredstev in za katere veljajo izjeme glede avtorskih pravic. Slabovidne osebe in druge osebe, ki imajo težave z branjem, trdijo, da bi morale imeti dostop do knjig in drugega zaščitene gradiva pod enakimi pogoji in po primerljivih cenah kot vsi ostali. Prednost dajejo rešitvi, pri kateri založniki sami od sebe zagotovijo dela v dostopnih formatih, ki se enostavno spremenijo v avdio format, Braillovo pisavo ali veliki tisk.

Čeprav so vse države članice v svojo nacionalno zakonodajo uvedle izjeme glede avtorskih pravic, pristop ni usklajen, tako da določena pravna negotovost ostaja. Še zlasti je oviran čezmejni prenos že omejene dobave gradiva z ozemeljsko omejitvijo izjem v okviru nacionalne zakonodaje. Za izvoz spremenjenega dela v drugo državo članico bi morala organizacija kupiti pravice v ciljni državi, kar pa je zelo drago. Dodatno oviro predstavljajo tehnični zaščitni ukrepi, saj preprečujejo spremembo del, ki so jih na zakonit način pridobile organizacije ali posamezniki, v dostopne formate. Zaradi tega si invalidi prizadevajo za standardizirano in celovito obvezno izjemo glede avtorskih pravic na ravni EU.

Založniki se strinjajo, da je za večino objavljenih knjig najprej treba zagotoviti dosegljivost v dostopnem formatu. Menijo, da je prej kot z obveznimi izjemami to mogoče doseči na temelju že obstoječih prostovoljnih licenčnih shem. Založniki in drugi imetniki pravic izpostavljajo vrsto prostovoljnih licenčnih shem za slabovidne osebe in druge osebe, ki imajo težave z branjem, ki so na voljo v EU¹³. Opozarjajo, da socialnih stroškov za zagotavljanje dostopa do del ne bi smeli kriti samo založniki. Hkrati so izrazili pripravljenost reševati vprašanje dostopa za invalide s pomočjo platforme zainteresiranih strani, katere namen je, da se dela prilagodijo za slabovidne osebe.

Naslednji ukrepi

¹¹ Konvencijo ZN so podpisale vse države članice EU in Evropska skupnost. Posebno pomembni so členi 4, 9, 21 in 30.

¹² (COM(2008) 426 konč.)

¹³ Primere nacionalnih licenčnih shem, prostovoljnih dogovorov ali smernic nudijo Federation of European Publishers (str. 11–13), UK Publishers Association (str. 5, 13 in dodatki) in Copyright Licensing Agency (str. 3 in 8).

Neposredni cilj je spodbuditi založnike, da dajo invalidom na voljo več del v dostopnih formatih. Tehnični zaščitni ukrepi ne bi smeli preprečiti spremembe del, ki so bila pridobljena na zakonit način, v dostopne formate. Licenčne pogodbe bi morale spoštovati obvezne izjeme za invalide, vključno s slabovidnimi osebami¹⁴. Posvetovanja so odkrila, da v EU obstaja vrsta skupnih prizadevanj za slabovidne osebe ali druge osebe, ki imajo težave z branjem. Takšne ukrepe je treba pospešiti in izvajati po vsej EU.

Komisija bo do konca leta 2009 najprej organizirala forum zainteresiranih strani o potrebah invalidov in zlasti slabovidnih oseb. Na forumu bo obravnavana vrsta vprašanj, s katerimi se soočajo invalidi, in morebitni odzivi politike. Konvencija ZN o pravicah invalidov bi morala služiti kot merilo za merjenje napredka na tem področju.

Na forumu bi se morali obravnavati tudi morebitni načini za spodbujanje neoviranega izvoza spremenjenih del v drugo državo članico ob hkratnem zagotavljanju, da so imetniki pravic ustrezno plačani za uporabo njihovih del. Natančno bi bilo treba preučiti medsebojno priznavanje in prost pretok informacij, objavljenih del ter izobraževalnega in kulturnega gradiva, ki je na voljo invalidom, in razpravljati o vprašanju dostopnosti vsebin prek spleta.

Komisija bo na podlagi rezultatov foruma ocenila, ali so nadaljnje pobude upravičene.

3.5. Vsebine, ki jih ustvarjajo uporabniki

Spletne tehnologije druge generacije (Web 2.0), npr. blogi, podcasti, hitre strani (wikiji), datoteke ali video sharing, uporabnikom omogočajo enostavno ustvarjanje besedil, videov in slik ter njihovo dajanje na voljo drugim. To je podprlo razvoj novih aplikacij na internetu in izpostavilo vprašanje vsebin, ki jih ustvarjajo uporabniki (amaterskih vsebin), kjer potrošniki vse bolj postajajo ustvarjalci vsebin in včasih kot podlago za svoje ustvarjanje uporabljajo avtorsko zaščiteno gradivo.

Zelena knjiga se je ukvarjala z obstoječimi izjemami, ki so morda pomembne za vsebine, ki jih ustvarjajo uporabniki (citati z namenom kritike ali pregleda, naključna uporaba in karikature, parodije ali pastiši)¹⁵, ter morebitno uvedbo novih izjem za „ustvarjalna, prirejena in izpeljana dela“.

Izid posvetovanj kaže, da večina zainteresiranih strani meni, da je za regulacijo vsebin, ki jih ustvarjajo uporabniki še prezgodaj. Obseg vsebin, ki jih ustvarjajo uporabniki, ni jasno določen. Prav tako ni jasno, ali bi morali imeti amaterji in profesionalci koristi od posebnih pravil o vsebinah, ki jih ustvarjajo uporabniki, in kako je mogoče razlikovati med tema dvema skupinama ter kako bi se pravila o vsebinah, ki jih ustvarjajo uporabniki, ujemala z obstoječimi omejitvami, kot so citati, naključna uporaba, karikature, parodije ali pastiši.

Naslednji ukrepi

¹⁴ Britanska knjižnica je ugotovila, da so v vzorcu 100 licenc, ki jih ima sklenjene z elektronskimi založniki, samo v primeru dveh licenc priznane izjeme za slabovidne osebe.

¹⁵ Člen 5(3) (d) (i) in (k) Direktive.

Ker je vprašanje vsebin, ki jih ustvarjajo uporabniki, še vedno pojav v nastajanju namerava Komisija nadalje preučevati posebne potrebe neprofesionalcev, ki so pri ustvarjanju lastnih del odvisni od zaščitenih del. Komisija se bo nadalje posvetovala, da bi dosegla rešitve za lažje, cenovno bolj sprejemljivo in uporabnikom prijazno ugotavljanje pravic za amaterske uporabnike.

4. SKLEPI

Glavni zaključek zgornje razprave je, da je treba politiko v zvezi z avtorskimi pravicami usmerjati proti spopadanju z izzivi na internetu temelječega gospodarstva znanja¹⁶. Hkrati je ustrezna zaščita pravic intelektualne lastnine odločilnega pomena za spodbujanje inovacij v gospodarstvu znanja. Različne interese je treba pazljivo uravnotežiti. V tem sporočilu napovedano pripravljeno delo bo zagotovilo vse potrebno za ustrezne nadaljnje ukrepe, ki bodo ključni elementi prihodnje celovite strategije za pravice intelektualne lastnine. Komisija bo zato še naprej dejavno sodelovala z vsemi zainteresiranimi stranmi, vključno z znanstveno skupnostjo, knjižnicami in celotno javnostjo, ki uporablja internet.

Komisija mora sprejeti ustrezne nadaljnje ukrepe v okviru svoje prihodnje strategije o intelektualni lastnini. V bližnji prihodnosti je prednostno orodje za več vprašanj iz zelene knjige strukturiran dialog med zadevnimi zainteresiranimi stranmi, ki ga omogočajo službe Evropske komisije. Zlasti je treba prednostno nadaljevati dialog o ustvarjanju informacijskih proizvodov, objavljenih del in kulturnega gradiva v dostopnih formatih za invalide. Druga prednostna naloga bi morala biti najti ustrezne rešitve glede licenc za množično digitalizacijo v evropskem okviru. Komisija bo izvedla tudi oceno učinka o tem, kako pospešiti ugotavljanje pravic pri osirotelih delih. Cilj te ocene učinka bo analizirati, kakšna raven poglobljenega iskanja je potrebna pred uporabo osirotelih del in medsebojnim priznavanjem statusa osirotelih del po Evropi.

¹⁶ Komisija bo obravnavala nekatere širše vidike tega vprašanja v svojem prihodnjem sporočilu o ustvarjalni vsebini v informacijski družbi.